

این رفتارها را در دانش آموزان اصلاح کنیم

اداره کردن خشونت دانش آموزان و مقابله با نزاع های دانش آموزی

متأسفانه این روزها محیط های آموزشی ما به طور فزاینده تبدیل به میدان خشونت هایی شده اند که روزبه روز شدیدتر می شوند. این وضعیت ناخوشایند مشکلاتی جدید برای معلمان امروز به وجود آورده است. برای مقابله با خشونت، معلم باید اعتماد به نفس کافی داشته باشد و سپس فرایند رفتاری سازمان یافته ای طراحی کند تا به دانش آموزان کمک کند که به خویشتن داری دست یابند و احساس اطمینان را در ایشان برانگیزد.

در صورت نیاز به حفظ دانش آموز و دیگران از گزند خشونت و پرخاشگری، معلم باید پرخاشگری دانش آموز را مهار کند (ولفگانگ، ۱۹۶۷؛ ۱۳۹۱). رفتارها نامطلوب دانش آموزان را از دو راه می توان کاهش داد: یکی جانشین ساختن رفتارهای مطلوب به جای آن ها و کاهش دادن غیرمستقیم رفتارهای نامطلوب و دیگری، کاهش دادن مستقیم رفتارهای نامطلوب، به روش هایی مثبت کاهش رفتار گویند؛ زیرا در همه این روش ها تقویت مثبت به کار می رود. روش هایی که در مورد دوم به کار می روند، روش های منفی کاهش رفتار نام دارند (سیف، ۱۳۸۹؛ ۲۳۰).

با تنبیه بدنی و خشونت کلامی به هیچ عنوان نمی توان دانش آموزان را آرام ساخت یا آن ها را تربیت کرد. عده ای فکر می کنند با زخم زبان زدن به دانش آموزان، می توان آن ها را منفعل و ساکت کرد در اشتباه اند؛ چرا که آزار کلامی در برخی مواقع می تواند حالت بازتابی داشته باشد (مجدفر، ۱۳۸۹: ۵۱). ممکن است. دانش آموزی سرسخت داشته باشیم که نظام ترغیب و پاداش برای او مفید نباشد. در حقیقت این دانش آموزان با رفتارشان ممکن است نظام ترغیب سایر دانش آموزان کلاس را خراب کنند. ما چنین دانش

آموزی را دلسرد و متمایل به انتقام‌گیری از سایر همسالان، معلمان، مدرسه و زندگی در حالت کلی می‌پنداریم. نظام تشویق، نظامی فردی و هدفمند است که از آن برای برخورد با دانش‌آموزان سرسخت و دلسرد استفاده می‌شود (ولفگانگ، ۱۳۹۱: ۳۱).

به کودکان باید آموخت تا با خشم خود کنار آیند؛ چون اگر آن‌ها همیشه خشم و عصبانیت خود را به شکل خشونت و تهاجم بروز دهند، دیگر زندگی ممکن نخواهد بود؛ بلکه به جای آن دوری باطل از خشم و ناامیدی ایجاد می‌شود (کایزر، ۱۳۹۵: ۷). کودک پرخاشگر به کمک و محبت نیاز دارد. باید از او حمایت کرد. این به این معنی نیست که باید از رفتار خشن او حمایت و پشتیبانی کنید، برعکس؛ وقتی کودک پرخاشگر است، به او محل نگذارید. حمایت به مفهوم آن است که از نظر درونی و روحی فرزندتان را تنها رها نکنید. او باید حس کند که شما همیشه در کنارش هستید، نه به این دلیل که خشن و پرخاشگر است؛ بلکه با وجودی که پرخاشگر است؛ بلکه با وجودی که پرخاشگر است، شما با او هستید شما باید این فرصت را به او بدهید که به سوی شما برگردد و بدون داشتن احساس گناه مفرط حس کند در خانه و دوباره پیش شماست. به او نشان دهید که دوستش دارید. عشق بدون قید و شرط است. عشق؛ طرف مقابل را همان‌گونه که هست می‌پذیرد و در را به روی خشونت و ترس از دیگران می‌بندد و در را به روی خشونت و ترس از دیگران می‌بندد زمانی که فرزندتان فریاد می‌زند؛ پایش را به زمین می‌کوبد، کتک می‌زند و بالا و پایین می‌پرد، به محبت و عشق نیاز دارد (همان، ۱۳۹۵: ۵۵-۵۴).

عالی‌ترین هدف آموزش و پرورش در تمامی سطوح تحصیلی، ایجاد توانایی در حل مسئله و آفرینندگی و خلاقیت در یادگیرندگان است.

برنامه‌های پیشگیری در مدرسه

عالی ترین هدف آموزشو پرورش در تمامی سطوح تحصیلی، ایجاد توانایی در حل مسئله و آفرینندگی و خلاقیت در یادگیرندگان است. از راه ایجاد این توانایی ها در دانش آموزان، می توان آنان را برای برخورد درست با شرایط متغیر زندگی و موقعیت های جدید، که مرتب با آن ها روبه رو خواهند شد، آماده کرد. با توجه به این نکته می توان گفت که دیگر هدف های پرورشی، پیش نیاز هدف های مربوط به حل مسئله و خلاقیت به حساب می آیند (سیف، ۱۳۸۹: ۱۶۰). راهکارها و برنامه های متعدد برای تبدیل مدارس به مدارس عاری از جرم به کار گرفته شده است؛ از جمله این راه ها می توان به مواردی اشاره کرد: ۱. مشاوران خانه و مدرسه: این مشاوران به عنوان رابط بین خانواده و مدرسه عمل می کنند و در صورت انجام وظیفه خود و ارائه خدمات آموزشی، روان شناختی و اجتماعی موردنیاز دانش آموز و خانواده وی، در پیشگیری از بزهکاری و مشکلات دیگر کودکان موثر می باشند. ۲. شناسایی و توجه به کودکان در معرض خطر، به ویژه کودکان در معرض خطر، به ویژه کودکان در معرض خطر، به ویژه کودکانی در معرض خطر، به ویژه کودکان در معرض خطر، به ویژه کودکانی که از والدین شان دورمانده اند، والدین جدا شده فوت شده و زندانی ۳. حمایت از کودکان طرد شده یا کودکان خانواده های بی توجه یا دارای سوء رفتار ۴. ایجاد برنامه های مدیریتی و انضباطی در مدرسه. نظیر بازرسی الکترونیکی که از بروز جرم و توزیع موادمخدر و سوء مصرف مواد پیشگیری می کند. ۵. درمان کودکانی که قبلا مشکلاتی از خود بروز داده اند. ۶. تقویت عزت نفس دانش آموزان و آموزش فنون مقاومت در برابر فشار همسالان ۷. ارتقای ظرفیت روان شناختی و خودانگاره ای دانش آموزان یا ارائه منابعی به آنان برای مقاومت در برابر رفتار ضداجتماعی (معظمی، ۱۳۹۵: ۲۵۳) در بررسی تجربه های موفق مدرسه ها، آن چه مورد تایید مربیان تعلیم و تربیت قرار گرفت، این بود که مدرسه باید برای کاهش رفتارهای نامطلوب و گسترش ارزش های اخلاقی در دانش آموزان برنامه ریزی کند و با یه کارگیری نیروی انسانی متخصص و دلسوز از عواملی که موجب بروز و تشدید رفتارهای ناشایست و ایجاد مسائل انضباطی یا تحصیلی در مدرسه می شود، جلوگیری کند

(بازرگان، ۱۳۸۶: ۱۱۱) ما معلمان می توانیم به جای در نظر گرفتن اشتباه های دانش آموزان، با توجه به اعمال صحیح کودک، در ارزشیابی های خود، از اشتباه هایشان به عنوان عاملی مثبت در یادگیری استفاده کنیم. اگر تمایلی به کشف علت رفتارهای نادرست کودکان یا فرضیات و مفاهیم غلطی که در ذهن کودکان شکل می گیرد، داریم، باید از انتقاد کردن از آنها بپرهیزیم. ما زمانی می توانیم در تصحیح رفتارهای نامناسب کودک تأثیر بگذاریم که انگیزه واقعی رفتار و اعمال او را بشناسیم. اگر به جای خوار کردن کودک از تلاش ها و نگرش های او قدردانی شود، احساس با ارزش بودن در او به وجود خواهد آمد (دریکورس، ۱۳۸۸؛ ۸۲-۸۱).

دشواری ها و مسائل پدر و مادر و (ویارویی با آن ها

بیشتر خانواده ها فرزندان خود را بسیار دوست دارند و بهترین چیزها را برای آنها می خواهند و برای ما به عنوان یک معلم ارزش قائل نیستند. حتی برخی از این خانواده های از خود گذشته چنان رفتار می کنند و چنان ارتباطی با فرزندان خود برقرار می سازند که تاثیری نامطلوب بر رفتار کودکان در مدرسه می گذارند. سخنان پدر و مادر، پرسش ها، رفتار خوب و گاه رفتار مخرب آن ها ممکن است برای ما نشانه هایی از نیازهای آن ها و فرزندانشان باشد (ولفگانگ، ۱۳۹۱: ۴۶۷). برای هر دعوایی راه حلی متفاوت وجود دارد: مبارزه، عقب نشینی، فراموش کردن، عذرخواهی، مصالحه ... با وجود این، همیشه نمی توان راه حلی مناسب و بی دردسر یافت. هرکس باید بیاموزد که بهترین راه را برای خود برگزیند، راه حلی که برای دیگران هم کمترین آسیب را در پی داشته باشد (کایزر، ۱۳۹۵: ۱۰۵). هنگامی که دانش آموزان در محیط های نظارتی بسیار راهروها، زمین بازی ... یا کلاس درس از مقررات سرپیچی می کنند و مانع تدریس و یادگیری سایر دانش آموزان می شوند باید متوقف شان کرد هر نوع فعالیت اعمال محدودیت، که معلم اجرا می کند، درجه ای از قدرت را نمایش می دهد. مهارت اصلی شما در اعمال محدودیت، تشخیص میزان

قدرت متناسب در موقعیت های مختلف است. استفاده از قدرت خیلی زیاد مانند استفاده از قدرت خیلی زیاد مانند استفاده از پتک برای چسباندن یک پونز است. استفاده از قدرت خیلی کم نشان دهنده این است که معلم می ترسد یا آن قدر هم جدی نیست (ولفگانگ: ۱۳۹۱۳).

جرات آموزی و مقابله با تمسخر و دست انداخته شدن

روش جرات آموزی به دانش آموزان می آموزد که چگونه با اوضاع نامطلوب آزارگری به طور موثر مقابله و از آن احتراز کنند این آموزش شامل فراگیری راهبردهایی برای بهبود مهارت های اجتماعی مانند آگاه شدن از احساس درونی، چگونگی همکاری با دیگران، حفظ دوستی، مهارت های حل تعارض و راهبردهای خاص مبتنی بر جرات و خودباوری است (بازرگان، ۱۳۸۶: ۸۵-۸۷). تحقیر و تمسخر می تواند آثار بسیار منفی بر حرمت نفس و اعتمادبه نفس افراد بگذارد و این مسئله به دلیل موفقیت و مرحله تکاملی در میان کودکان نسبتاً شایع است و بایستی کودک را برای مقابله درست با آن آماده کرد: ۱. به کودکان توضیح دهید که تمسخر، توهین و تحقیر و تجاوز به حقوق دیگران غیرمجاز است و افرادی دست به چنین کاری می زنند که خود در درون احساس حقارت و کم ارزشی می کنند. ۲. از طریق بازی های ایفای نقش، طریقه برخورد با چنین بدرفتاری یی به طور عمده آموزش داده و تمرین شود ۳. به کودک توضیح دهید که هدف فرد متخاصم برآشفته کردن یا ترساندن طرف مقابل است و بهترین واکنش رفتاری در برابر چنین افرادی بی توجهی و نادیده گرفتن آن هاست (ساداتیان، ۱۳۹۰: ۹۰).

نتیجه گیری

کودکان موجوداتی اجتماعی اند و نیازمند احساس تعلق. معلمان باید شیوه های بهره گیری از توانایی های گروه را فرا بگیرند و از آن، در جهت شناسایی هدف های اشتباه رفتارهای ناسازگارانه کودکان استفاده کنند

بیشتر بزرگسالان به جای اصلاح رفتار کودک مسئله را پیچیده تر می کنند؛ زیرا همان کاری را انجام می دهند که کودک می خواهد و این امر منجر به تقویت هدف های اشتباه کودک می شود باید کودکان را به گونه ای تربیت کرد که توانایی ها و استعداد های ذاتی آن ها در جهت علایق اجتماعی شکوفا شود و خصوصیات شخصیتی مثبت در آنان پرورش یابد کودک نابهنجار را مورد انتقاد قرار ندهیم؛ زیرا انتقاد او را سرکش تر می سازد و رفتار پرخاشگرانه او را تشدید می کند و درحالت پرخاشگری، کودک نمی تواند الگوهای صحیح رفتاری را فراگیرد؛ چرا که همیشه عواطف و احساسات وی مانع یادگیری او می شود.

منابع

- بازرگان، زهرا (۱۳۷۹). میانجیگری در مدرسه (روش های بهبود رفتار در مدرسه). تهران: انتشارات مدرسه.
- ساداتیان، سیداصغر (۱۳۹۰). کمرویی، خجالت، جسارت و ابزار وجود. تهران: انتشارات ما و شما.
- سیف، علی اکبر (۱۳۸۹). روان شناسی تربیتی. تهران: انتشارات دانشگاه پیام نور.
- دریکورس، ردولف، پرل کاسل (۱۳۸۸). انضباط بدون اشک، ترجمه مینو واثقی و مریم داداش زاده، تهران: انتشارات رشد.
- مجدفر، مرتضی (۱۳۸۹). مدیریت آموزشی در عمل. تهران: انتشارات دادگستر.
- ولفگانگ، چارلز (۱۳۹۱). حل مشکلات انضباطی و مدیریت کلاس. ترجمه ساسان اسدپور و احمد رضانی واسو کلایی. تهران: انتشارات مدرسه.
- کایزر، توماس (۱۳۹۵). روش های برخورد با خشونت در کودکان. ترجمه لیلا لفظی. تهران: انتشارات ذکر.